

UKM 05/12

Alkohol og rus i kristne ungdomsmiljøer

Bruken av rusmidler i samfunnet generelt og blant ungdom spesielt er et kontinuerlig aktuelt tema. Dette gjelder også innenfor de kristne ungdomsmiljøene. Her er det først og fremst forholdet til bruken av alkohol, det settes fokus på. Narkotika antas å være en mer marginal utfordring. Mange mener at det har skjedd en utvikling mot økt drikkekonsum i våre miljøer. Stemmer dette, er det i så fall et problem for oss? Hvordan skal vi forholde oss til disse utfordringene?

Viktige fakta om saken

- * Statistikk og undersøkelser (se høyre spalte) peker på en utfordrende situasjon i den generelle ungdomsbefolkningen knyttet til alkoholbruk.
- * Det har fram til nå vært lite representativt forskning i Norge blant kristen ungdom og deres bruk av rusmidler. Enkelte undersøkelser har antydnet en økning, nå foreligger fersk forskning på området (se utfyllende info i saksdokumentet og vedlegg).
- * Det fins få eller ingen allmenne anbefalinger/retningslinjer eller gode tiltak for holdningsarbeid om rusmidler i ungdomsmiljøene i Dnk.
- * Sist gang Kirkemøtet behandlet en sak om alkoholutfordringene i Norge var i 1993, og vedtok da at kirkelig representasjon skulle være alkoholfri. I 2001 ble det fra Kirkerådet sendt ut en veiledning som frarådet alkoholserving i menighetenes egne lokaler (vedlegg 2).

Saksframlegg

Begrepsbruk

Det er nødvendig å bruke gode, tydelige og kommuniserbare begreper i alkoholdebatten. Rus kan være et misvisende begrep (f.eks. rusa – betyr det på alkohol eller på narkotika?). Begrepet rusmidler brukes som et fellesbegrep for alle legale stoffer (alkohol, røyk, snus) og illegale stoffer (narkotika). Det uttrykkes eksplisitt når alkohol er i fokus. Det skilles også mellom bruk og misbruk selv om det er en flytende overgang mellom dem. Noen peker på at avholds er et foreldet begrep. I fortsettelsen bruker vi likevel avholds og måteholds da de er innarbeidede uttrykk i kristne miljøer.

Hvordan er situasjonen i de kristne ungdomsmiljøene?

Et viktig spørsmål å avklare først er hvordan virkeligheten er i forhold til holdninger til og bruk av rusmidler blant kristen ungdom. Temaet har det vært synset mye om blant folk og i de kristne mediene. Det fins knapt eldre data å sammenligne med, og fram til nå, lite nyere forskning på området. En rapport fra 2009 (fra NOVA) antydnet at det blant 15-åringer i Oslo er liten eller ingen sammenheng mellom det å være kristen og drikke mindre enn ikke-kristne/ikke-religiøse. For muslimske ungdommer var det derimot en

Norge har 18 års
aldersgrense for kjøp av
Norge har 18 års
aldersgrense for kjøp av
alkohol.
Gjennomsnittlig debutalder
har i flere år ligget på
Gjennomsnittlig debutalder
har i flere år ligget på
underkant av 15 år.
I aldersgruppen 15–20 år
har omtrent 80 % drukket
alkohol siste år og 60 % siste
måned. 40 % har vært
beruset mer enn 4 ganger
siste halvår
(2008-tall).
Ungdoms drikkefrekvens
økte frem mot årtusen-
skiftet, for deretter å synke
noe igjen.
Det er små kjønns-
forskjeller med hensyn til
hvor ofte man drikker.
Gutter drikker imidlertid
vanligvis mer per gang enn
jenter.
Ungdom som drikker i
Norden blir, i motsetning til
for eksempel landene i sør-
Europa, mye oftere beruset.
"Episoder med akutt
beruselse og høyt konsum
har store sosiale og
helsemessige konsekvenser
for både ungdommen selv,
nære omgivelser og
samfunnet som helhet". SIRUS
2011 (=Statens institutt for
rusmiddelforskning) 2011)
(Data fra 1995–2008. SIRUS
2011 (=Statens institutt for
rusmiddelforskning) 2011)

tydelig sammenheng. Rapporten viser også kun små forskjeller mellom de ulike kristne miljøene.

Grunnet mangelfull forskning på området initierte Blå Kors våren 2012 en større undersøkelse vedrørende kristen ungdoms rusholdninger og vaner. Utvalget av informanter bestod av over 1000 ungdommer i alderen 16-25 år som er aktive i kristne organisasjoner, kirkesamfunn og andre sammenhenger. KIFO-Stiftelsen Kirkeforskning har laget rapporten *Fra vann til vin? Bruk av rusmidler blant aktive i kristne ungdomsmiljøer*. Innledning og konklusjon er vedlagt saksdokumentet. Respondentene var svært aktiv kristen ungdom, over 50 % deltar på møte/gudstjeneste ukentlig, 90 % en eller flere ganger i måneden. Nærmere 80 % av ungdommene har hatt eller har lederverv i kristne sammenhenger.

Hovedfunn i rapporten:

- Måtehold har erstattet totalavhold fra alkohol som normen blant aktiv kristen ungdom, ca 30 % er avholds og 60 % er måteholds
- Alkoholforbruket er derimot vesentlig lavere blant unge kristne enn blant annen ungdom
- Det er lite drikking før ungdommene blir 18 år
- 3 % i aldersgruppa 18-25 år at de har drikker så mye at de føler seg full flere ganger i måneden og 17 % gjør det sjeldnere.
- Rapporten peker spesielt på utfordringer i studenttida og når ungdommen flytter til storbyene, da øker forbruket betraktelig
- Det skiller lite mellom jenter og gutters forbruk
- Venners drikkevaner er en viktig forklaring på eget forbruk
- Det er forskjeller i drikkevaner mellom de ulike kristne organisasjonene/ kirkesamfunnene
- De kirkelige gråsonene er utfordret. Mange mener for eksempel at det er greit å drikke etter et kristent møte. Samtidig er det svært få som i praksis gjør det
- Det er stor oppslutning om kristne miljøer som en alkoholfri sone
- Når det gjelder narkotika svarer nærmere 5 % av utvalget at de har brukt hasj eller marihuana. I aldersgruppen 16-20 år er tallet på 3,5 % noe som er under halvparten hvis man sammenligner med samme aldersgruppe i ungdomsbefolkningen i Norge generelt

Alkohol og etikk

Utfordringen for kristne er ikke å velge det riktige standpunktet i alkoholspørsmålet, men å få livet i menigheten til å være og oppleves best mulig for alle, også i forhold til alkohol. Bibelen inneholder positive omtaler av vin. Samtidig er det bred enighet i kristne miljøer om at Bibelen taler negativt om fyll og misbruk av alkohol.

Det er forbundet enorme kostnader til rusmiddelbruken i samfunnet. Kostnadene er ikke tallfestet (=vanskelig), men utgifter knyttet til trafikkulykker, fysisk og psykisk vold (både den kjente og skjulte), nedsatt helse på grunn av langvarig forbruk, tapt arbeidsfortjeneste, tapt leveår og så videre er utvilsomt i milliardklassen årlig i Norge. Undersøkelser viser også at folk flest ønsker trygge byer, trygge oppvekstmiljø, trygg trafikk og så videre. Tross dette er det nesten politisk og sosialt umulig å oppfordre andre til å la glasset stå på generelt grunnlag. Folk flest drikker og ønsker å drikke alkohol jevnlig. Det er heller ikke uproblematisk å stå inne for et valg om å ikke drikke selv.

Alkohol har utvilsomt en personlig slagside. Det er et mål at alle, uansett alkoholsyn, har en personlig bevissthet rundt om alkoholens mulige konsekvenser:

”Moderat bruk av alkohol kan oppleves som positivt i flere situasjoner og sammenkomster, og på den måten bidra til glede og fellesskap. Samtidig innebærer all bruk av alkohol en risiko for helseskader, negativt omdømme og ubehagelige opplevelse.”
(fra AKANs rusmiddelpolitikk)

Hvordan møter vi disse utfordringene? Tør vi å snakke med ungdommer om moralsk ansvar og moralske valg? Eller er det ikke akseptert i dagens samfunn å spre klare holdninger, mot for eksempel grenser for bruk av alkohol?

Det er en utfordring å snakke om alkohol uten å virke moraliserende. Hvordan kan vi gå fram? Filosof Henrik Syse antyder et svar:

”Hvordan kan vi lære hverandre å sette andre like høyt som oss selv, å vise hensyn også i et moderne markedssamfunn, å sette ansvar foran nytelse, å tenke langsiktig i stedet for med nesetippen som horisont, og å vise toleranse, forståelse, tilgivelse og forståelse samtidig som vi tør å stå for det vi tror på?” (Vårt Land 23.03.12)

Dette kan også anvendes i forholdet til alkohol. Det handler om å følge Jesu bud om å elske din neste som seg selv- også i forholdet til alkohol. Det betyr at vi kanskje bør prøve å være mindre egosentriske og nytelsesfokuserede, men bevisste og ansvarlige i forhold til vår neste når det gjelder alkoholvaner. Solidaritet og nestekjærlighet er mulige innfallsvinkler for en ærlig og god samtale om temaet.

Utfordringsspørsmål

- *Hvilke utfordringer har vi i kirken/våre ungdomsmiljøer knyttet til bruk og misbruk av rusmidler, og først og fremst av alkohol? Hvordan kan eller bør vi som medmennesker forholde oss til disse utfordringene?*
- *Hva slags holdninger og praksis ønsker vi skal prege våre ungdomsmiljøer i forholdet til alkohol i framtiden? På hvilke områder/situasjoner kan eller bør vi som kirke kommunisere tydelige anbefalinger og grenser for bruk av alkohol?*
- *Hvilket ansvar har vi, som enkeltmennesker og som kristent fellesskap, for de som sliter med alkoholproblemer selv?*
 - *lever med misbruk i nær familie/ omgangskrets?*
 - *har opplevd på kroppen konsekvensene av andre misbruk?*
 - *er spesielt utsatt for å oppleve eget eller andres misbruk?*
- *Er ens eget alkoholsyn og – vaner kun privat eller innebærer det også noe offentlig? Hvordan skal vi forholde oss til dette går over i hverandre?*
- *Hvor stor åpenhet er det i menighetene for å snakke om alkohol?*
- *Hva skjer når mennesker med ulike drikkekulturer møtes, f.eks. i studenttiden?*
- *Burde kristent ungdomsarbeid, om ikke kristent arbeid generelt, defineres som en alkoholfri sone?*
- *Hva slags bevissthet har våre ledere på det å være forbilder også i forholdet til alkohol?*

Vedlegg

1. Nettartikkel fra Dagen – 1 av 20 kristne har prøvd hasj
2. Nettartikkel på kirken.no – Unge og rus
3. Blå Kors og KIFO-rapport: *Fra vann til vin? Bruk av rusmidler blant aktive i kristne ungdomsmiljøer* (innledning og sammendrag)

Vedlegg 1

1 av 20 kristne har prøvd hasj.

Fersk undersøkelse har dokumentert kristnes narkotikamisbruk for første gang. Hasj og marihuana er de narkotiske stoffene som er mest utbredt blant kristne i Norge.

Trodde du cannabis hørte hippiene på 70-tallet til? Kristne «Mari» (21) forteller en annen historie.

– I miljøet jeg tidligere var en del av er det veldig mye hasj. Mange ser på marihuana som Guds plante, og alt Gud har skapt er godt. Mange jeg kjenner røyka sin første joint i kristne miljø. Sånn sett er det litt trist, sier østfoldjenta, som kaller seg Mari.

Dokumentert for første gang

5 prosent av kristne ungdommer mellom 16 og 24 år har prøvd hasj eller marihuana.

– Det bør være nulltoleranse for narkotika i kristne miljøer, mener Amund Gillebo i Blå Kors. For første gang er kristne ungdommers narkotikabruk dokumentert i en landsomfattende undersøkelse utført av Blå Kors og Stiftelsen Kirkeforskning (KIFO).

Mest hasj

– Vi kan slå fast at ungdommer i organiserte kristne kretser prøver ut narkotika. Hasj og marihuana er mest utbredt. Bruken av anabole steroider forekommer, men er nesten mikroskopisk, sier prosjektleder i KIFO, Pål Ketil Botvar, til Dagen.

Starter tidlig, slutter tidlig

Cannabis er det rusmidlet som flest ungdommer rapporterer å ha prøvd, men bruken har sunket kraftig siden årtusenskiftet. Det viser en undersøkelse fra EU sitt overvåkningsorgan fra narkotika (EMCDDA) fra 2010.

De kristne fellesskapene Mari har erfaring med går imidlertid motsatt vei. Hun hevder ungdommer helt ned i 13-årsalderen har funnet hasjfellesskap i menigheten hun var aktiv i før hun flyttet til Oslo. Der fleste venter imidlertid til 17 - 18-årsalderen, før bruken ebber ut igjen i midten av 20-årene.

– I miljøet vårt visste alle om det. De som er imot det valgte ikke å være med når noen røyka. Det hadde vi veldig respekt for.

Flest mellom 20 og 24 år

Spørreundersøkelsen fra Blå Kors ble gjennomført i februar 2012 blant kristne organisasjoner og kirkesamfunn i nettverket til organisasjonen. Dagen har fått tilgang til deler av forskningsrapporten som blir offentliggjort i mai.

Resultatene viser at 6 prosent av kristne aktive ungdommer mellom 20 og 24 år har forsøkt ulovlige, narkotiske preparater. Blant unge mellom 16 og 20 år har 3,5 prosent testet narkotika.

Lavere andel enn ellers

Andelen norske kristne ungdommer som gir etter for press til å teste narkotika, er klart lavere enn blant norsk ungdom generelt. Statistikken ligger ofte på halvparten av nivået sammenlignet med generell norsk ungdom.

Tall fra Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) viser at etter tusenårsskiftet har rundt 10 prosent av 15 til 20-åringene på landsbasis prøvd hasj eller marihuana, mot 3,5 prosent av kristne ungdom i samme aldersgruppe.

– Tallene tyder på at det er forebyggende å ha en tro og være aktiv i kristne miljøer. I kristne hjem er det generelt mindre aksept for rus og narkotikabruk, pluss at en personlig tro gir en meningsfull og tryggere hverdag, tror Amund Gillebo, programsjef barn og ungdom i Blå Kors.

– Snakker ikke om det

«Mari» tror de fleste ungdomslederne i kristne sammenhenger er uvitende om hasjbruken blant kristne.

– Det er ikke noe vi snakker om på bibelgruppa eller på møte, liksom. Folk skjuler det litt fordi de som er eldre ikke har en forståelse for det, sier hun.

Derfor understreker Mari at hun ikke kjenner noen som viser seg rusa i menigheten:

– Vi er i hvert fall ikke rusa på møte. Min generelle oppfatning er at folk har mer respekt enn som så.

(Dagen) [Alice Tegle og Silje Rognsvåg](#)

Vedlegg 2

8 av 10 vil ha alkoholfrie ungdomsmiljøer

09.05.2012

På oppdrag for Blå Kors og samarbeidsforumet ROK

(Rus- oppvekst – kirke) har Kifo - Stiftelsen kirkeforskning gjennomført en undersøkelse blant over 1000 ungdommer i alderen 16-25 år. Rapporten ["Fra vann til vin?"](#) ble lagt fram 8. mai.

Noen sentrale funn i undersøkelsen:

- Forbruket øker kraftig med alderen: 20-åringer drikker betydelig mer enn tenåringer
- 50 % mener det er ok å ta seg et glass på byen etter et kristent møte
- En tredel er totalavholds, mens flertallet praktiserer måtehold
- Ca 20 % av de over 18 år drikker seg beruset en gang i blant
- 8 av 10 mener at kristne miljøer bør være alkoholfrie soner

To av tabellene fra rapporten:

Tabell A 19 Kristne kan gjerne drikke alkohol, bare de ikke drikker seg fulle

	Prosent	Antall
Helt enig	16,3	167
Enig	43,7	449
Uenig	22,1	227
Helt uenig	8,5	87
Vet ikke	9,4	97
Totalt	100	1027

Tabell A 21 Når man sier at man er kristen aksepterer andre lettere at man ikke dril

	Prosent	Antall
Helt enig	16,5	170
Enig	51,4	528
Uenig	13,4	138
Helt uenig	3,1	32
Vet ikke	15,6	160
Totalt	100	1028

- Tallene indikerer en vane- og holdningsendring fra avhold til måtehold blant ungdomsgruppen. Samtidig er de kristelige gråsonene under press. Derfor mener vi at det trengs større bevissthet i de kristelige organisasjonene og kirkene om disse utfordringene, sier Amund Gillebo (bilde), programsjef – barn og ungdom i Blå Kors.

- Undersøkelsen viser at det er betydelig forskjell mellom aktive kristne og ungdomsbefolkningen generelt. Kristent ungdomsarbeid er til en stor grad fortsatt en alkoholfri sone. Samtidig viser undersøkelsen at det trengs økt bevissthet om temaet, sier Amund Gillebo.

Prosjektet er initiert av samarbeidsforumet [ROK \(Rus- oppvekst – kirke\)](#) som ledes av Blå Kors og hvor Den norske kirke gjennom Kirkerådet og IKO – Kirkelig pedagogisk senter, har faste representanter.

Vedlegg 3:

Fra vann til vin? Sammendrag og Innledning fra rapporten fra Kifo og BlåKors (se neste side)